

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, v sprejemni naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrtne za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

O ribarstvu.

Ko je cesar Jožef razpustil veliko število samostanov, je zadal s tem tudi ribarstvu veliko rano. Ribniki, ki so jih do tedaj oskrbovali samostanski bratje, so prišli naenkrat v tuje, nevesče roke, ki niso poznale niti življenja niti potreb vodnega prebivalstva. Ni čuda tedaj, da je začetkom preteklega stoletja začelo ribarstvo hirati. Tekom zadnjih dvajset let se je pa začelo veliko gibanje v korist te panoge kmetijstva; počasi, pa vendar z gotovimi koraki prihaja ribarstvo zopet do onega priznanja, katerega po vsej pravici zasluži.

Dokazano je, da je ribje meso dosti bolj redilno kakor vsako drugo, in že samo zaradi tega bi bilo želeti, da bi postala riba hrana priprostega ljudstva. S tem zanimivim vprašanjem se je bavil letos tudi veliki ribarski kongres na Dunaju, katerega veličanska udeležba je bila priča, do kake veljave se je dandanes že to vprašanje povzdignilo. Zatorej mislimo, da ne bo odveč, ako podamo na tem mestu par kratkih opomb glede ribarstva s karpi (krapci).

Karp je prava podoba lenuha. Jako po godu mu je plitva in topla voda, v kateri se z veliko mirnodušnostjo in zadovoljnostjo premiče sem in tje. Vsled te lastnosti imenujemo ga radi svinjo med ribami.

Najvažnejše vprašanje za nas se glasi: „Od česa se hrani riba?“ Dokler ne vemo tega, bodemo tavalj v nejasnem okoli.

Od zemlje riba gotovo ne živi in od vode tudi ne. Saj vemo, da tega so zmožne samo zelene rastline s pomočjo solčnih žarkov.

Pač pa ima blato v ribnikih v gotovih

okolščinah zmožnost, da redi v sebi nešteto malih, s prostim očesom nevidnih živalic, katere imenujemo skupno pod imenom krustaceje. Ta najmanjša bitja, ki spadajo večinomoma v sorodstvo raka, tvorjajo takorekoč naradni živež vsake ribe. To malo živalstvo lahko močno povišamo, ako pustimo, da se voda v ribnikih dobro segreje. To dosežemo najbolje s tem, da pustimo svoje ribnike plitve; jedino jarki, po katerih pritaka in odtaka voda, naj bodo bolj globoki.

Drugi pripomoček, pomnožiti to nevidno hrano obstoji v tem, da napelujemo gnojnice v ribnik. Tako sem videl letos pri izvrstno urejenih ribnikih, da je iz bleva šel naravnost kanal v ribnik.

Na to hrano naj bi ribarji vedno pridno pazili, zlasti naj se prvoletni karpi hranijo izključno samo s to hrano.

Ako pa hočemo dosti pridelati in prodati, ne bodemo shajali samo s to hrano. Treba nam bo ribe krmiti, kakor krmimo vsako drugo živino. Na velikanskih ribnikih kneza Schwarzenberga na Češkem krmijo z lupinami (grahu podobna rastlina) in s koruzo. Zrno se precej drobno razdrobi, pomeša in in vrže v vodo.

Računi se, da pet kil lupine napravi pet kil krapjega mesa. Lupine stanejo 100 kil 7 gld., tako, da nam na ta način pride 1 kg. ribjega mesa na 35 kr., kar je pa jako nizka cena.

Za naše razmere je najbolje priporočati, ako krmimo s sočivjem n. pr. s fižolom, grahom in bobcem, katero prej s kropom poparimo.

Krompir dajati karpom se ne izplača, ker je preveč enostranski in ne pospešuje dosti rasti mesa.

Nadalje so kaj izrtna hrana črvi, mube in hrošči. Hrošče moramo seveda prej posušiti in zmleti.

Ribe se na krmljenje kaj hitro navadijo. Videl sem lep prizor, kako so ribe iz rok svojega gospodarja same hrano jemale.

A to krmljenje ima tudi gotove meje. Več ko potrojiti svojega pridelka s krmljenjem bi nikomur ne svetoval, ker bi to znalo ribam na zdravju škodovati.

Kakor pozna vsak živinorejec to, kar ima v hlevu, tako naj pozna tudi ribar natančno to, kar ima v ribniku.

Glavno pravilo se naj glasi: Imej v eno in istem ribniku samo ribe enake velikosti!

Iz tega pa že sledi, da nam je treba za umno riborejo več ribnikov. In sicer potrebujemo za prvoletne in drugoletne in tretjeletne karpe, za vsak letnik poseben ribnik, ki nam je že znan po svojih lastnostih. Slišali smo, da mora biti plitev, topel in poln nižjega živalstva.

Na jesen polovimo karpe in jih spravimo v prezimnike, to so ribniki, ki se razločujejo po svoji globokosti in imajo svoj pritok in odtok vode; s tem poskrbimo, da nam ribe čez zimo ne zmrznejo in da dobijo v menjajoči se vodi dosti zraka.

Poletne ribnike pa pustimo čez zimo brez vode, da zemlja dobro premrzne. Ako hočemo plodovitost ribnika še bolj povišati, bodemo ribnik preorali in ga močno gnojili zlasti z gnojnico in apnom.

Pri močno izsesanih ribnikih ne bode kazalo drugega, kakor ribnik za eno leto leto opustiti in zasejati oves, kateremu se močno pognoji.

Podal sem tukaj par črtic o novem ri-

LISTEK.

Skleda štrkljev.

(Spomini na moje rokodelsko potovanje.)
Stevio Ermanov.

(Konec.)

Midva z Miho nisva več čakala na Matevža, ampak šla sva naprej po vasi in sva prišla do hiše, kjer se je reko pri „Judežu“. Ker me je jako zanimal izvor tega imena, vprašal sem neko staro ženo, zakaj se tako pravi pri tej hiši. Zgovorna starka se je odkašljala in mi začela praviti:

„Vidiš, ti si sicer lenuh, ki brez dela okoli postopa, toda saj smo vsi ljudje popotniki na tem svetu. Jaz vem, da je mladi svet radoveden; vse ga zanima, samo škoda, da vedno raje lumparije posluša, kakor pa modre svete nas izkušenih ljudi. Oh, tudi ta hiša bi ne imela tega izdajalskega imena, če bi ljudje bolj spolnovali svete zapovedi Boga in domovine. Veš, bilo je pred več sto leti, ko so divji Turki hodili na Slovensko ropat in morit. Tebi to seveda ni znano — kaj bo tak mladikovec vedel — a mi, stari ljudje, se še marsikaj spominjamo, ker so nam povedali naši očetje. Enkrat so pridri tudi v našo lepo dolino, pred Gomilski grad. Židovje je bilo močno in ni se bilo bati, da bi ga osvojil sovrag. A našel

se je Judež, ki je Turkom pokazal skrit venod. In od tedaj se vedno pravi pri tej hiši „pri Judežu“, ker je bil tisti človek baje tu doma. Turki so potem ljudi v gradu pomorili, grad pa zažgali; no, in danes je, kakor vidiš, še sama razvalina, ki še ob cesti priča o turških časih in o človeški hudobnosti. Ime pri tej hiši pa bo kot prokletstvo vedno ostalo za greh izdajalstva.“

Tako mi je govorila ženica in počasi kašljaje in jezeč se na ta mladi svet šla naprej po cesti, da uide plohi, ki se je bližala. Midva z Miho pa sva stopila v Judežovo hišo, hoteč tu prevedriti. Potrkal sem na duri, a nikdo se ni oglašil — odprl sem vrata in vstopila sva. Majhna, precej čedna kmečka soba, sicer še po starem kopitu, je bila vendar prijazna. V hiši pa ni bilo žive duše razun starega mačka, ki je spal na peči. Na mizi pa, tam sredi mize, je stala polna skleda — rumenih štrkljev.

Judežev Janko je užival še le pet let njemu sladki jarem zakonski. Odkar je vodila njemu ministrstvo notranjih zadev zvesta in izkušena Mica, od tedaj se je redil pod vidnim božjim blagoslovom. Postal je kmalu hrust, da mu ga ni bilo para. Imel je poleg kmetije še oskrbovati podružno cerkvico na Posavju in kot tak je imel pravico v zimskih dneh hoditi na biro. Prišel je baje včasih na vas z

večo in začel vpiti: „Ajde! ajde!“ a njegov grometi glas je bilo slišati kot bi vpil: „Ajde! ajde!“ Zato so mu nekateri hudobneži spodtikali, da je ajd. Ker mu je dobra posavska zemlja dajala precejšnih pridelkov, si je pač mogla njegova Mica tako-le ob košnji ali ob mlatvi postaviti s svojo kuharsko umetnostjo s tem, da je pripravila za kosilo mastne štrklje. Janko jo je baje vselej tedaj pogladil po licu, češ: „Vidiš, moja stara, to pa to!“ Ona pa se je tedaj tako sladko nasmehnila, da jo je še rajši imel.

Danes pa, ko so mislili obedovati, so črni oblaki na nebu — in pa midva — bila vzrok, da Mica ni žela običajne hvale.

Sline so se nama cedile, ko sva za hip stala pred skledo štrkljev. A Miha je kmalu rešil to težino — stisnil je skledo pod culo, in pospešila sva korake. Pet minut pozneje pa sva bila najsrečnejša človeka na svetu. V klancu nad hišo sva otepala mastne štrklje. Nobena stvar nama ni kalila veselja. Dež, ki je že začel kapljati, je popolnoma pojenjal; oblaki so se razvlekli in videti je bilo, kot bi se vsa narava smejala, češ: Miha, ti si lisjak.

„Zdaj pride pa še eno delo“, pravi Miha. „Štrklji se morajo plačati, a jaz jih ne bom, plačal jih bo Matevž.“

„Kako to misliš?“

„Le potrpi, boš že videl; nisem zastoj

barstvu. Da se da s tem kaj doseči, to kažejo dejstva. Knezu Schwarzenbergu n. pr. nesejo ribniki dosti več čistega dobička na ha — s številkami žalibog radi tajnosti ne morem služiti — kakor če bi dotično zemljo uporabil v kake druge gospodarske namene.

Po njegovih cenah se pa ravna tudi cena rib cele Evrope. 100 kg neosnaženih živih karpov prodaja na velike kupce po 74—78 gld.; pri malih karpkih (pod 2 kg) je cena za 4 gld nižja pri 100 kg.

V najnovejšem času močno priporočajo na ribnikih rediti race. To je gotovo jako dobro in koristno, seveda moramo paziti, da nam race ne zaidejo v ribnike, kjer imamo ikre in mlade ribice.

Jos. Zidanšek.

Bolniško društvo za slovanske akademike v Gradcu.

Z nekim neprijetnim čutom se vračajo letos slovanski sosebno slovenski dijaki v domovino. Bojijo se, da jim bo začeti s prihodnjim zimskim tečajem že itak siromašno življenje v tujem vseučiliškem mestu še bolj otežkočeno, da ostanejo sosebno v slučaju bolezni osamljeni in zapuščeni, kajti oni zavod, ki priskoči slov. dijaku na pomoč v skrajni sili, ki ga podpira in neguje, kadar se mu približa največja sovražnica — bolezen, propada ter bo v prihodnjem letu ustavil svoje humanitarno delovanje — ker mu manjka podpor. „Bolniško društvo za slovanske visokošolce v Gradcu“ se je ustanovilo v začetku z. t. 1896/97 z namenom, da preskrbuje svojim članom v slučaju bolezni brezplačno zdravnika, zdravila in po potrebi bolniško oskrb, siromašnim dijakom v slučaju smrti tudi brezplačen dostojen pogreb. To nalogo je „bolniško društvo“ zvesto izvrševalo. Dobilo si je najmenitnejših medicinskih strokovnjakov, ki večinoma opravljajo brezplačno službo društvenih zdravnikov, sklenilo je pogodbo z lekarnami, ter pridobilo olajšav na „splošni bolnici“. Na stotine slovanskih dijakov je že uživalo udobnost, katere nudi „bolniško društvo“ svojim članom, marsikateremu je ohranilo zdravje ter ga obvarovalo bednega bolanega življenja in nekaterim nesrečnim je tudi pripravilo dostojno zadnjo posteljo v tuji zemlji. — Ni se torej čuditi, da je izdalo „boln. društvo“, ki šteje med svojimi člani dobrih 50 % Slovencev v osmih letih svojega obstanka skoraj 8500 K. v svoje namene; vsota, katera vsako leto neprimerno raste, tako, da je „bolniško društvo“ letos

n. pr. plačalo samih bolnišničnih stroškov okoli 900 K — in približno ravnotako veliko svote v lekarnah. Rastočim izdajam pa ne odgovarjajo podpore. V prvih letih svojega obstanka je društvo prejelo precej podpor, različni dobrotniki, predvsem slovenske posojilnice, so mu pomagali pripraviti kapital — a te podpore so z malimi častnimi izjemami izostale in danes je društvo navezano na članarino svojih 120 članov (po 3 K na semester) in pa na pičlo glavnico, ki se je baš letos tako skrčila, da bo preostalo začetkom prihodnjega leta borih 600—700 K, s katero svoto pa društvo nikakor ne more naprej poslovati.

Zato se obračajo slovenski akademiki v Gradcu do svojih prijateljev in dobrotnikov, obračajo se do vseh onih, ki so nekaj kot člani „bolniškega društva“ uživali njega udobnost in dobrote z nujno prošnjo, da z denarnimi prispevki rešijo ta velepomembni zavod propada ter mu opomorejo, da lahko naprej deluje v prospeh in blagor slovenskega dijaštva v Gradcu.

V imenu slovenskih graških akademikov:

phil. Albert Kramer, phil. Fr. Kotnik,
Trbovlje, Guštanj (Koroško).

Opomba uredništva: Naše uredništvo drage volje sprejema darove v prid bolniškemu društvu za slovanske akademike v Gradcu. Priporočamo stvar najtopleje, ker se gre za našo slovensko akademično mladino.

Dopisi.

Sv. Ilj v Slov. gor. Naši posilinemški „soobčani“ v svoji nemški strasti postajajo vedno bolj smešni. Zdaj nam že več ne privoščijo jedi in pijače. Strašno jim kruli po praznih želodecih, če vidijo Slovence pri jedi. Najgršo nesnago mečejo po vrlih slovenskih rodoljubih. Saj pa tudi nismo ravno tako trdosrčni in privoščili bi jim, da bi vsaj enkrat dobili dobro pečenko. Toda ti ljudje sploh niso za olikano družbo; še najnižji hlapec se jih sramuje, ker on govori, se obnaša in piše veliko dostojnejše, kakor ti ljudje po svojih časnikarskih cunjah, ki jih pošten človek ne vzame v roke. Le to je dobro, da se za njihove čenčarije nihče ne zmeni. In to jih strašno jezi — mi pa se na njihov račun imenitno zabavamo! — In kdo so ti kričaci, ki s tako grdimi prismođarjami hočejo svoje zveste podprednike in celi svet voditi za nos? To so tisti, ki živijo med slovenskim ljudstvom, ki

se živijo od žuljev slovenskega kmeta in delavca, tisti ki si napolnjujejo žepe s slovenskim denarjem. Kako ljubezljivo ti gleda kmeta, ko mu našteva na roko denar — za hrbtnom ga pa preklinja in ga ima za največjega osla... Ali niso to volkovi v ovčjih oblačilih?! Le napišite zopet strupene članke — a mi vas vprašamo, kje je vaš moški značaj? Ali se vaše „peklensko“ delo strinja s častjo moža, ki naj očitno dela za občni blagor ljudstva?! Tiste vedno blatite in zasramujete, ki vas živijo — sramujete se jih v vaši „nobel“ — nemški družbi. Bodite vendar značajni, bodite dosledni nobeden naj ne vzame iz slovenske roke več nobenega denarja, napodite iz svoje mučilnice vse slovenske otroke, zapustite slovenske službe — in če ste možje, ki hočete, da se vas upošteva v pošteni družbi, morate to storiti — in kaj bo potem? O potem bo pač strašen „krah“ v vaših žepih, še hujša praznoba v vaših želodecih in do dobra se bote prepričali, da pri nas brez Slovencev ne morete živeti. Poštenjake in značaje znamo ceniti in spoštovati — grdo, črno nehvaležnost bomo pa tudi znali razkrinkati pred ljudstvom, in posledice gotovo marsikomu ne bodo ljube...

Iz Moškanjc. (Ogenj. — Uboj.) V nedeljo, dne 23. t. m. je pogorelo tukaj troje gospodarskih poslopij, in sicer dvoje popolnoma, pri tretjem pa je ostal prvi, z opeko krit del. Ker je bil požar takoj po popoldanski službi božji, in je bila ta dan slavitev farne patroninje sv. Marjete, ljudje večinoma niso bili doma, ampak so se še le vračali iz cerkve.

Tako se je ogenj bliskoma razširil po prvem poslopiju, a kmalu nato je gorelo tudi pri obeh sosedih. Da se požar ni širil še dalje, je zasluga predvsem slavne dornovske požarne brambe, ki sestoji večinoma s samih krepkih slovenskih kmetijskih fantov in mož. A tudi dva gospoda orožnika kakor tudi vaščani in nekaj drugih ljudi je delalo takorekoč z nadčloveško močjo. Nevarnost je bila tem večja, ker sestoji vas iz večinoma s slamo kritih poslopij. Ubogi pogoreleci trpe veliko škodo. Zgoreli niso samo ravno pospravljeni poljski pridelki, ampak tudi vsa krma in večina orodja, a najrevnejšemu tudi vse svinje in edina krava. Škoda je tem večja, ker so si vsi trije posestniki še komaj s svojo marljivostjo uredili pred kratkim svoja domovja in ker so z zavarovalnino zaostali vsled pomanjkanja dohodkov. Ko se bo kateri izmed nesrečnih oglasil za pomoč posebno pri vas, cenj. kmetijski bralci „Slov. Gosp.“ v tem okraju, prosimo vas, naj najde odprto in darežljivo bratovsko roko, saj vi razumete najbolje, kako huda in bridka skušnjava je to, posebno ako živi človek tako

nosil tri leta puške na tej rami, nisem bil zastoj največji v našem polku, primarna!

Doli na cesti sva videla Matevža, ki je ravno prišel iz neke hiše in se oziral po naju; bil je videti bolj čil in svež, ker je par latvic kislega mleka snedel. Miha je zažvižgal na prste in to je bilo njemu znamenje, kam naj se obrne, da naju najde.

Čez četrte ure je prikollebal po bregu. S poželjivimi očmi je gledal v skledo, v kateri je bilo še par celih štrukljev, ki so se nama vkljub vsej svoji dobroti ustavili.

„O, o, kje pa sta to dobila?“

„Tam-le doli, Judeževa Mica nama je dala, ker sva ji pomagale voz sena pod streho spraviti. Glej, dobro je, če človek kaj pomaga; ampak skledo morava prinesiti nazaj, to nama je strogo zabicala.“

„Ali jo boš nesel ti, Stevo?“ je vprašal Matevž proti meni obrnjen.

„Jaz je ne bom nesel!“

„E, kaj bi tisto! Če mi dasta te le štruklje, pa jo nesem jaz“, tako je slednjič na najino veselje odgovoril Matevž.

Kakor sneg v peči, tako hitro so se tajali štruklji, ko jih je vzel Matevž v roke. Predno je minula minuta, jih je že pospravil, potem pa se odpravil s skledo proti Judeževini. „He, kako sta ta dva lena!“ si je mislil med potom, „a jaz pa za tako mastne štruklje

še vedno rad nesem skledo. Čakaj, sedaj bom pa še Mico prosil za kak grizljaj. O, Zbadarjev Matevž je pameten in sila premeten človek! Ha, ha!“

Tisti čas pa so se godile v hiši čudne reči. Mica je tarnala: „O mamka božja, tatovi, tatovi!“ Janko se je jezil na Mico in na lumpa; hlapec Luka pa je stiskal pesti in zatrjeval, da bo naklestil lopova, ki je odnesel štruklje. Ko je bila razburjenost največja, tedaj je vstopil Matevž s skledo —

„Mama Judeževa, skledo sem pri —“

„Oj, ti tat ti ciganski, sedaj nam ne uideš!“

Predno se Matevž zave, so že padali krepki udarci Lukovi po širokih plečih Matevževih.

„Jaz ti bom pomagal štruklje krasti!“

„Jaz, jaz ni — sem“, je jecljal Matevž.

„Lej ga nesramneža, sedaj pa še laže!“

„Ja — jaz nič ne vem. Jaz sem samo skledo nazaj prinesel.“

„Samo skledo, samo; a kje so štruklji?“

Matevž je videl, da jo je skupil, zato se je hitro obrnil in jo mislil odkuriti. Toda duri so bile zaklenjene.

„Aha, bi rad pete odnesel; o, preje ne greš, da se ne zmenimo o vsebini sklede. Sicer pa bom poklical orožnika“, tako se je glasil sklep Jankota.

„Oh, čakajte ljudje božji, da vam povem.“

„Ha, povem, boš že orožniku povedal, kar te bo vprašal, mrha debela!“ in ga je zopet krepko pritisnil Luka.

„Ti, Luka, stopi po orožnika!“ Luka je poiskal široki slamnik, ki mu je med pretepanjem padal pod mizo, oblekel jopič in mislil oditi.

„Samo po orožnika ne!“ je vpil debeluh; „saj vse rad plačam, kolikor zabtevate. Samo po orožnika nikar!“

Ko je Janko čul, da hoče Matevž plačati, se je potolažil. „No, pa pusti Luka; saj itak nimaš časa v trg iti — plačal bo, pa bo.“

Kaj je bilo Matevžu za novce, ki jih je dal za štruklje, saj bi dal ne vem kaj, da se je le rešil iz nevarnega položaja.

Midva z Miho sva pa med pretepom ležala v leščevju in se smejala, da bi kmalu popokala. „Prav mu je, dvakrat sem jaz plačal zanj kosilo, torej se mu ni krivica zgodila, če je enkrat on za naju plačal“, pravi Miha.

Ko je Matevž prišel iz hiše, je Miha zopet zažvižgal, a sedaj se Matevž ni odzval vabilu, ampak je gori izza voglov srdito pokazal svojo pest. Od tedaj ga nisva več videla.

Potovala sva sedaj sama, doživela še marsikako čudno in videla še marsikaj lepega; a o tem drugokrat.